

Мельникова М. В., магістрант; тел. +380953278645; e-mail: melnikova1110@ukr.net.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», вул. Кирпичова, 2, Харків, Україна, 61002

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРАТ «ЗАПОРІЖКОКС»

Анотація. У статті здійснена оцінка ефективності управління фінансовими результатами, наведено значення та роль фінансових результатів для діяльності підприємства, обґрунтовано потребу їхнього окремого дослідження і глибокого аналізу для підвищення ефективності управління підприємством. Здійснений аналіз рентабельності на підприємстві за системою показників, наведена динаміка росту всіх показників рентабельності, була застосована факторна модель фірми «Du Pont» для визначення факторів, які впливають на ефективність роботи підприємства. Для проведення факторного аналізу рентабельності використано такий прийом елімінування як метод абсолютних різниць. Проведений аналіз ділової активності підприємства задля розрахунку відповідних аналітичних показників, виявлення тенденцій і причин їх змін для дослідження досягнутого рівня ефективності господарської діяльності. Були розраховані коефіцієнти ділової активності підприємства та наведена динаміка їх змін. Зроблено висновок з пропозиціями щодо підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові слова: оцінка ефективності управління, підприємство, рентабельність, ділова активність.

Melnikova M. V., Master's Degree student; num. +380953278645; e-mail: melnikova1110@ukr.net

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", st. Kyrpychova, 2, Kharkiv, Ukraine, 61002

EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF FINANCIAL RESULTS MANAGEMENT OF PJSC «ZAPORIZHCOKE»

Abstract. The article assesses the efficiency of financial results management, gives the values and role of financial results for the activities of the enterprise, substantiates the need for their separate research and in-depth analysis to improve the efficiency of enterprise management. The analysis of profitability at the enterprise according to the system of indicators, the given growth dynamics of all profitability indicators, the factorial model of Du Pont was applied to determine the factors affecting the efficiency of the enterprise. To conduct a factor analysis of profitability, such an elimination technique as the method of absolute differences was used. The analysis of the business activity of the enterprise is carried out to calculate the corresponding analytical indicators, identify trends and the reasons for their changes in the study of the achieved level of efficiency of economic activity. The coefficients of business activity of the company were calculated and the dynamics of their configurations were given. The conclusion is made with proposals to improve the efficiency of the enterprise.

Keywords: assessment of management efficiency, enterprise, profitability, business activity.

Мельникова М. В., магістрант; тел. +380953278645; e-mail: melnikova1110@ukr.net

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», ул. Кирпичева, 2, Харків, Україна, 61002

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ЧАО «ЗАПОРОЖКОКС»

Аннотация. В статье проведена оценка эффективности управления финансовыми результатами, приведены значения и роль финансовых результатов для деятельности предприятия, обоснована потребность их отдельного исследования и глубокого анализа для повышения эффективности управления предприятием. Осуществленный анализ рентабельности на предприятии по системе показателей, приведенная динамика роста всех показателей рентабельности, была применена факторная модель фирмы Du Pont для определения факторов, влияющих на эффективность работы предприятия. Для проведения факторного анализа рентабельности использован такой прием элиминирования как метод абсолютных разниц. Проведен анализ деловой активности предприятия для расчета соответствующих аналитических показателей, выявления тенденций и причин их изменений при исследовании достигнутого уровня эффективности хозяйственной деятельности. Были рассчитаны коэффициенты деловой активности компании и приведена динамика их конфигураций. Сделан вывод с предложениями по повышению эффективности деятельности предприятия.

Ключевые слова: оценка эффективности управления, предприятие, рентабельность, деловая активность.

Вступ. Одним із найбільш важких завдань на підприємстві є оптимальне управління фінансовими результатами. Ця політика покликана відобразити вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, забезпечувати підвищення його вартості на ринку, формувати

необхідний обсяг фінансових ресурсів, задовольняти матеріальні інтереси власників і персоналу. Управління прибутком можна трактувати як систему функцій, методів, інструментів, важелів, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням прибутку, що застосовуються з метою досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства.

Аналіз стану питання. Проблема управління фінансовими результатами діяльності підприємства завжди актуальна і є предметом постійного обговорення серед науковців та практиків у сфері економіки та управління підприємством. Стратегія управління фінансовими результатами підприємства має розроблятися таким чином, щоб плани його діяльності були гнучкими, і в разі необхідності можна було здійснювати його модифікацію та переорієнтацію.

Мета роботи. Метою даної статті є дослідження теоретичних і практичних засад управління фінансовими результатами на ПрАТ «Запоріжжкокс».

Аналіз основних досягнень і літератури. Проблеми та різні аспекти управління прибутком та фінансовими результатами досліджувалися як закордонними, так і вітчизняними вченими економістами: Р. Мейером, Є. Хелфертом, О. Крайник, П. Друкером, Ван Хорном, В. Бойчик, О. Білою, І. Бланком, А. Виноградською, О.В. Гаращенко, О.С. Друговою, Н.Ю. Єшовою, Я.В. Лебедзевич, В.А. Міщенко, С.Л. Червінською, Є.Ю. Шарою, Л.М. Янчевою, І.Б. Черніковою та ін. Проте на основі проведених досліджень практичної роботи підприємств можна стверджувати, що досі є дискусійними цілий ряд принципово важливих питань, пов'язаних з обліком фінансових результатів, а саме що стосуються організації та методики формування та використання фінансових результатів діяльності підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для характеристики ефективності господарювання абсолютної величини прибутку недостатньо. Отже, щоб оцінити результати та ефективність господарювання, суму отриманого прибутку потрібно віднести до відповідних показників. У результаті буде одержано показник ефективності, або рентабельність.

Рентабельність - це рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках. Підприємство вважають рентабельним, якщо доходи від реалізації продукції покривають витрати виробництва і, крім того, забезпечує суму прибутку, достатню для нормального функціонування підприємства.

Аналіз рентабельності на підприємстві здійснюють за системою показників. Під час аналізу рентабельності була розрахована рентабельність інвестицій, продажів та виробничої діяльності.

Розрахунок показників рентабельності ПрАТ «Запоріжжкокс» за 2018-2020 рр. представлено в табл. 1 [1].

З таблиці 1 видно, що рентабельність власного капіталу у 2020 році зменшилась на 0,28 одиниць та склала 0,02. У 2020 році валова рентабельність продажів зменшилась на 0,13 одиниць, що було обумовлено перевищенням темпів зростання собівартості продукції над темпами зростання виручки від реалізації.

Таблиця 1

Аналіз показників рентабельності підприємства

№	Показник	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення	
1	2	3	4	5	6 = 4 - 3	7 = 5 - 4
1	Рентабельність сукупного капіталу	0,16	0,16	0,02	0	-0,14
2	Рентабельність власного капіталу	0,28	0,3	0,02	0,02	-0,28
3	Валова рентабельність продажів	0,17	0,16	0,03	-0,01	-0,13
4	Операційна рентабельність продажів	0,15	0,15	0,01	0	-0,14
5	Чиста рентабельність продажів	0,12	0,12	0,01	0	-0,11
6	Валова рентабельність виробництва	0,2	0,19	0,03	-0,01	-0,16
7	Чиста рентабельність виробництва	0,15	0,14	0,01	0	-0,14

Зниження показника операційної рентабельності у 2020 році свідчить про великі витрати на постійні витрати. Динаміка показників рентабельності капіталу за 2018-2020 рр. зображена на рис. 1 [2].

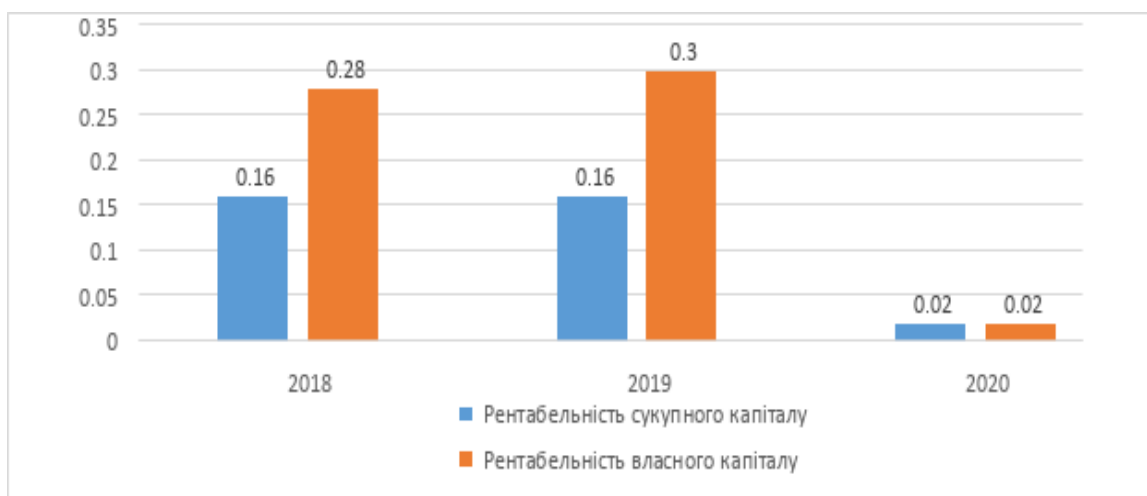

Рис. 1. Динаміка показників рентабельності капіталу ПрАТ «Запоріжжюк», %

Отже, заради росту рентабельності власного капіталу на 0,02 одиниці підприємству у 2019 році довелося жертвувати своїй фінансовою незалежністю. Динаміка показників рентабельності продажу за 2018-2020 рр. зображена на рис. 2 [2].

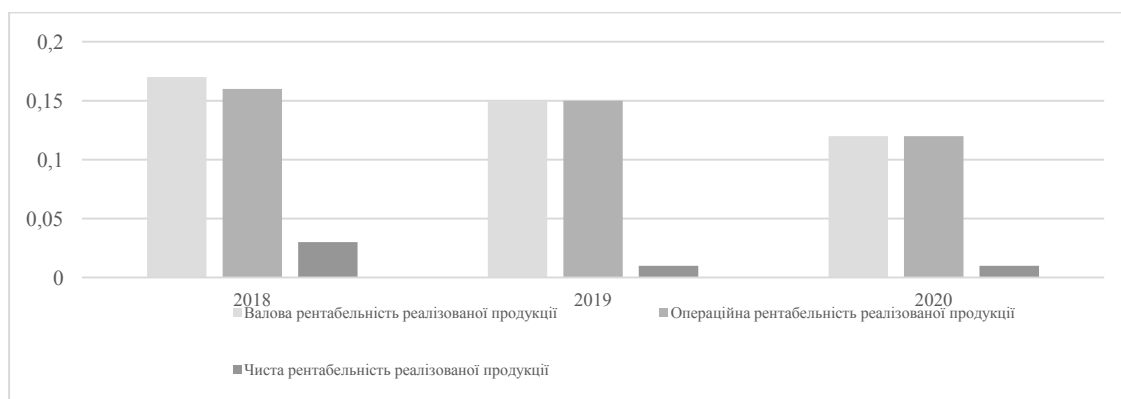

Рис. 2. Динаміка показників рентабельності продажу, %

Операційна рентабельність продажу у 2019 році не змінилась у порівнянні з 2018 роком, також змін не було серед чистої та валової рентабельності продажів.

Динаміка показників рентабельності виробничої діяльності за 2018-2020 рр. зображена на рис. 3 [2].

У 2019 та 2020 роках спостерігається зниження валової та чистої рентабельності виробництва, що свідчить про відставання темпів зросту валового та чистого прибутку від темпів зростання собівартості продукції. Що, в свою чергу, може свідчити про те, що підприємство отримало збиток від фінансового та інвестиційного прибутку або ж збільшення ваги податку на прибуток у структурі виручки.

Під час аналізу коефіцієнтів рентабельності найбільш широке розповсюдження отримала факторна модель фірми «Du Pont». Призначення моделі – визначити фактори, які впливають на ефективність роботи підприємства та оцінити цей вплив. Оскільки існує

багато показників рентабельності, аналітики цієї фірми брали один, на їх думку, найбільш значимий – рентабельність власного капіталу.

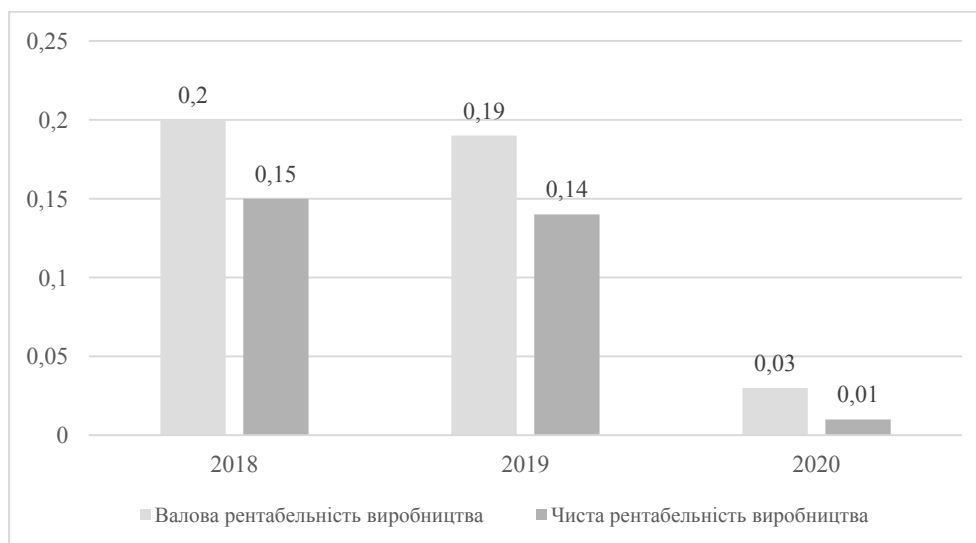

Рис.3. Динаміка показників рентабельності виробничої діяльності ПрАТ «Запоріжжкокс», %

Рентабельність власного капіталу залежить від трьох факторів першого порядку – чиста рентабельність продажу, ресурсовіддачі та структури джерел коштів, інвестованих у підприємство. Ці показники узагальнюють усі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства: перший фактор узагальнює звіт про фінансові результати, другий – актив балансу, третій – пасив балансу.

Задля розрахунку впливу факторів на рентабельність власного капіталу скористаємося допоміжною табл. 2 [3].

Таблиця 2

Зміна коефіцієнту рентабельності власного капіталу та факторних показників у динаміці

№	Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення	
					18-17	19-18
1	Чиста рентабельність продажу	0,1233	0,1214	0,0078	-0,0019	-0,1136
2	Ресурсовіддача	1,0473	1,0829	18,8971	0,0357	17,8141
3	Коефіцієнт фінансової залежності	0,6782	0,5592	0,2756	-0,1190	-0,2836
4	Рентабельність власного капіталу	0,2825	0,2983	0,0204	0,0159	-0,2780

Узагальнимо у табл. 3 вплив факторів на показник рентабельності власного капіталу [3].

Таким чином, за рахунок зниження чистої рентабельності продажу показник рентабельності власного капіталу знизився на 0,0135 одиниць у 2019 році. Зміна показника ресурсовіддачі збільшила рентабельність власного капіталу на 0,0777 у 2020 році. Коефіцієнт фінансової залежності зменшив показник рентабельності власного капіталу на -0,0156 одиниць у 2019 році.

Одним з комплексних методів оцінки ефективності функціонування підприємства є оцінка показників ділової активності.

Зведена таблиця впливу факторів на рентабельність власного капіталу

Показник	Вплив	
	2019р.	2020р.
Чиста рентабельність продажу	-0,0135	-0,0688
Ресурсовіддача	0,0329	0,0777
Коефіцієнт фінансової залежності	-0,0156	-0,2418
Рентабельність власного капіталу	0,016	-0,03

Метою аналізу ділової активності підприємства є розрахунок відповідних аналітичних показників, виявлення тенденцій і причин їх змін для дослідження досягнутого рівня ефективності виробничо-господарської діяльності та визначення потенційних можливостей підприємства щодо підвищення останнього.

Розрахунок показників ділової активності представлено в табл. 4. (Розраховано автором).

Із табл. 4 видно, що коефіцієнт оборотності активів у 2020 році збільшився на 17,81 одиниць в порівнянні з 2019 роком, що було спричинено значним зменшенням дебіторської заборгованості. Період оборотності дебіторської заборгованості у 2019 році зріс на 48 днів за рік у порівнянні з 2018 роком. Коефіцієнт кредиторської заборгованості має тенденцію до збільшення у 2020 році у порівнянні з 2019 роком, що каже про зменшення обсягу позик на підприємстві. У 2019 році коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 11,11 одиниць, що свідчить про відносне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва або про зниження попиту на готову продукцію.

Аналіз коефіцієнтів ділової активності підприємства

№	Показник	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення	
1	2	3	4	5	6 = 4 - 3	7 = 5 - 4
1	Коефіцієнт оборотності активів	1,05	1,08	18,89	0,04	17,81
2	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,09	1,64	32,37	-0,46	30,73
3	Період оборотності дебіторської заборгованості (за рік (365 днів), у днях)	174	222	11	48	-211
4	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,43	1,89	4,74	-0,55	2,85
5	Період оборотності кредиторської заборгованості (за рік (365 днів), у днях)	150	193	77	43	-116
6	Коефіцієнт оборотності запасів	20,37	9,25	15,16	-11,11	5,90
7	Тривалість оборотності запасів (за рік (365 днів), у днях)	17	39	24	22	-15
8	Тривалість операційного циклу (за рік (365 днів), у днях)	192	262	35	69	-226
9	Тривалість оборотності оборотного капіталу (за рік (365 днів), у днях)	42	68	-42	26	-112

Коефіцієнт оборотності активів у 2020 році зріс, що веде до вивільнення частини фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на інтенсифікацію поточної діяльності ПрАТ «Запоріжжкокс». У 2020 році коефіцієнт оборотності значно запасів збільшився, що свідчить про вдосконалення політики управління запасами. період оборотності дебіторської заборгованості у 2020 році значно зменшився у порівнянні з 2019 роком, отже, стягнення заборгованості від покупців відбувається набагато швидше. Різкого зменшення зазнала тривалість оборотності оборотного капіталу у 2020 році, яка на пряму залежить від тривалості оборотного циклу, який зменшився у 2020 році завдяки зменшенню тривалості оборотності дебіторської заборгованості. Така динаміка є позитивною та свідчить про те, що ПрАТ «Запоріжжкокс» дуже швидко трансформує запаси у гроші.

Висновки. Аналіз рентабельності та ділової активності підприємства показав, що всі показники рентабельності мають тенденцію до зниження, що пов'язано зі зменшенням валового, операційного та чистого прибутку підприємства; але при цьому, спостерігається поживлення ділової активності ПрАТ «Запоріжжкокс» тому, як коефіцієнти оборотності у 2020 році мають тенденцію до швидкого зростання.

Для вдосконалення управління фінансовими результатами пропонуємо стратегію управління фінансовими результатами ПрАТ «Запоріжжкокс», яка включає певні етапи, пов'язані з розробкою стратегії для асортиментної, цінової політики, стратегії виробництва задля максимізації чистого прибутку.

Список використаної літератури:

1. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. Сучасні питання економіки і права. 2011. Вип. 1. С. 16-19.
2. Данилко В. К., Ситий Д. В. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства за умов ринкової економіки. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. 2014. № 2. С. 102-108.
3. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2016. № 2. С. 71–74.

References:

1. Rudchenko I. V. Improvement of mechanisms of the enterprise financial resources management. Suchasni pytannya ekonomiky i prava, 2011, vol. 1, pp. 16-19.
2. Danylko V. K., Sytyj D. V. Features of management of enterprise financial resources in the conditions of market economy. Visnyk Zhytomyr'skogo derzhavnogo tekhnologichnogo universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky', 2014, vol. 2, pp. 102-108.
3. Maliy O. G. Finansovi resursy pidpriemstv ta dzherela yikh formuvannia: teoretychni aspekty [Financial resources of enterprises and source of their forming: theoretical aspects]. Issues of the day of innovative economy, 2016, no. 2, pp. 71-74.

Надійшла до редакції 21.06.2021 р.